

**Софія Філоненко
(Тернопіль, Бердянськ)**

СЕНТИМЕНТАЛЬНИЙ КІТЧ: ЖІНОЧІ ІСТОРІЇ В ГЛЯНЦЕВИХ ЖУРНАЛАХ

Жіночі історії є невід'ємною складовою глянцевиx журналів «Cosmopolitan», «Наталі» та ін. Жанр, сформований на межі медіа й белетристики, розглядаємо як сентиментальний кітч, елемент жіночої субкультури, гламурної культури, явище гендерно зорієнтованого маскульту, «згорнутий» варіант жіночого (дамського) роману, з архетипною історією Попелюшки і «happy-end». Вони репрезентують патріархальний погляд на жіноче життя, що часом іде врозріз із образом емансипованої, активної «уявної героїні» журналу (наприклад, «Cosmogirl»).

Ключові слова: глянцевиx журнал, сентиментальний кітч, любовна історія, гламур, популярна белетристика, любовний роман.

Women's stories are integral part of the glossy magazines – e. g. Cosmopolitan, Natali etc. Genre formed on the boundary of media and fiction can be regarded as sentimental kitsch, element of female sub-culture, glamour culture, phenomenon of gender-oriented masscult, reduced version of the romance, with archetype Cinderella story and happy-end. They represent patriarchal attitudes towards women's life that can be contrary to the image of emancipated and active magazines' "fictional heroine" (as Cosmogirl).

Keywords: glossy magazine, sentimental kitsch, love story, glamour, popular fiction, romance.

Сентиментальний кітч оточує нас скрізь: карамельні попсові пісеньки на кшталт невмирушого «Мусі-пусі» Каті Лель, «рожеві романи» з обов'язковими сердечками й цілунками на обкладинках, сльозливі «Жіночі історії...» й романтично-прагматичні «Кохання з першого погляду», «Усе для тебе» і «Давай одружимося» на телебаченні, і просто злива тих же сердечок, пухнастих ведмежаток, янголяток і подібного на День святого Валентина – на листівках, у рекламі, у сувенірах, на святкових тортах, у вірцевих SMS-ках: «Не верь тому, что шепчут губы, а верь тому, что говорят глаза...», «У земли только небо, у ночи только сны, у любви только крылья, у меня только ты...» («грати в кохання» привчають мало не з дитсадочка). Гламурні сердечки зі стразамики тишком-нишком прокралися навіть на витвори сучасних технологій: мобільники, ноутбуки, флешки та МРЗ-плеєри.

Сентиментальний кітч у літературі традиційно має дві царини: це «дамські романи» («romance») та жіночі глянцевиx журнали: «Cosmopolitan», «Elle», «Vogue», «Harper's Bazaar», «L'Officiel», «Наталі», «Караван історій», «Единственная» та ін. В останніх до 70 % обіймає «психологічно-сексуальний блок», пов'язаний зі стосунками Жінки й Чоловіка. Це і «сердечна пошта» з порадами всезнаючих консультанток, інтерв'ю та розповіді про негаразди і хвилини щастя в житті «celebrities», статті-рекомендації для читачок, психологічні тести. Майже обов'язковою рубрикою в жіночих журналах є «любовна історія», яка може мати характер документальний (листи, сповіді читачок) або белетристичний (коротке любовне оповідання).

Глянцеві журнали активно заохочують читацьку творчість, пропонуючи теми для малої прози відповідно до своєї спрямованості: про жінку у великому місті, про вагітність і пологи, про виховання дітей, про весілля, про туристичні поїздки та ін. Історії привернули нашу увагу як яскравий зразок сентиментального кітчу. З одного боку, ці «love-stories» є неодмінною складовою самого глянцевого видання, співвідносяться з медійним дискурсом; з іншого – вони споріднені із субкультурою «дамських романів», розгортаються за певними жанровими законами. На наш погляд, оповідання в жіночих глянцевиx часописах представляють міні-варіант «дамського», любовного роману, «лавбургера», за термінологією В. Березіна [1].

Матеріалом для нашого дослідження стали дві збірки оповідань. Перша з них – «Коктейль Cosmopolitan» (2007), складена з любовних історій у російській версії однойменного видання. Друга – російськомовна збірка оповідань, які друкувалися в українських часописах «Наталі», «Единственная», «С тобой» – «Метод Айседори» Наталі Нікішиної (2005).

Збірки відзначаються художнім рівнем, професійністю авторок. Першу книжку можна без вагань зарахувати до явищ наївної, аматорської словесності: це твори читачок «Cosmopolitan», надіслані на конкурс «Спроба пера». Як відомо, межі між «наївною» і «ненаївною» словесністю досить хисткі, визначаються суб'єктивно [5], але в нашому випадку важливий факт позиціонування авторів «любовних історій» як любительок, а не як професійних літераторів. У передмові до книги Етері Чаландзія, головний редактор видавництва «Fashion Books», звертається до потенційних жінок-авторок: «Час покаже, чи станеш ти сучасною Жорж Санд, Франсуазою Саган чи Агатою Крісті. Але треба писати! Особливо, якщо почуття просяться на папір» [6, с. 6]. Навіть сам вихід «Коктейлю...», де тексти з рубрики «Спроба пера» згруповано в один збірник, розглядається редактором як можливість для відкриття нових літературних обдарувань: «Прочитай їх (оповідання) і, можливо, вони не тільки збентежать твої почуття, але й спонукатимуть розповісти власну історію. І вона з'явиться спочатку в журналі, а згодом і в книзі...» [6, с. 6]. Збірка «Метод Айседори» належить Наталі Нікішиній, літераторці, яка професійно працює для глянцевої преси й кінематографа (сценарії стрічок «Ніколи не забуду тебе» (2007), «Вечірня казка» (2007), «Тілохранителька» (2008), «Нерозумна зірка» (2008)). Зрозуміло, що сама поява історій у вигляді авторської збірки засвідчує більшу майстерність Наталі Нікішиної, успішний рух від «формульності» до самостійного письменницького почерку.

Незважаючи на зазначене, більшість оповідань, узятих для аналізу, споріднені: причому не лише генетично (як такі, що були вписані в медіатекст глянцевого журналу), але й типологічно – як варіації певної літературної «формули» (у розумінні Дж. Кавелті), побудованої навколо концепту «щастя». Останній є одним з ключових для сентиментального кітч та масової культури в цілому. На думку Т. Гундорової, «в нові часи маси прагнуть задоволення щастя в його найбільш безпосередній і конкретній формі. Місію постачання такого безпосереднього щастя переймає на себе культурна індустрія, і зокрема кітч» [4, с. 30–31].

Концепт «щастя» міцно вмонтовано в масову культуру: літературу, кіно, музику, телебачення й інші медіа. Наполегливі пошуки «ключей от счастья женского» – одна з магістральних тем популярної жіночої белетристики. Ескапістська мотивація читання дамських романів забезпечується впевненістю в добрій розв'язці, обов'язковому «happy-end». Сам щасливий фінал, як його уявляють автори, пов'язаний з актуальними соціокультурними тенденціями, стереотипами, настановами. Благополучні розв'язки сюжетів журнальних історій містять «у згорнутому вигляді» сучасну концепцію жіночого щастя, а в самому оповіданні, у розвитку дії проглядається рецепт його досягнення.

Інтерес становить зіставлення концепту жіночого щастя в тексті журналу «Cosmopolitan» і в «любовних історіях», як у його складовій. «Cosmopolitan» позиціонує себе як видання для розкутої, незалежної жінки, так званої «Cosmo-girl» або «Cosmo-lady». Як відзначається в дослідженні образу сучасниці в глянцевих журналах, «з'явившись на російському ринку на початку 1994 року, журнал “Космополітан” приніс із собою образ сучасної молодої жінки з активною життєвою позицією, не “об'єкта”, а “суб'єкта” – незалежно від її кар'єрних та інших амбіцій»; «портрет жінки, запотребованої часом, – це портрет людини впевненої, розумної, такої, що добре володіє собою, досить незалежної, яка вміє добиватися поставлених цілей і справлятися зі складною ситуацією. Героїнею журналу стала жінка, «яка несе в одному кошику і професію, і родину, і дім» [9].

Звернемося до текстів любовних оповідань, змішаних у коктейль у згаданому збірнику. Навіть при поверховому послідовному їх прочитанні впадає в око «формульність»: сюжет більшості опусів зведено до наративу про щасливий випадок, надзвичайний збіг обставин, що став причиною зустрічі Героя і Героїні.

Так, в оповіданні «Особливості національного знайомства» Альони Волкової головна героїня Рита допомагає подрузі (журналістці Інні) виконати редакційне завдання й зібрати матеріал для статті про пошуки Принца в сучасному місті. Дівчина тричі, як у казці, зіштовхується з випадковим чоловіком, «божественним брюнетом» Єгором: на ранковій пробіжці, у супермаркеті й кинувшись під колеса його автівки, нарешті, застрягає разом з ним у ліфті. Дуже доречно колишній коханий Рити вирішує розлучитися з нею, що прискорює наближення щасливого фіналу – весілля й подорожі до Праги.

Учителька Ірена в оповіданні Ірини Крилової «Романс Вертинського» переживши болісний розрив з коханим, випадково знайомиться в музичній крамниці з її власником Олександром, прийнявши його за звичайного продавця. За збігом обставин герой є старшим братом одного з учнів школи, де працює Ірена. Молоді люди зустрічаються на батьківських зборах, де в них зав'язується роман. У фіналі Іра й Саша планують спільну поїздку до Москви.

Героїня Даша в оповіданні Олени Скорінової «Чорна Муся» дорогою на курси англійської мови випадково стає пасажиркою Степана, власника розкішного японського авто, який запропонував підвезти її. Провівши ніч з героєм, Даша тікає від нього, як Попелюшка, але через півроку настає традиційний хепі-енд: Степан розшукав випадкову знайому, з якою захотів створити сім'ю.

В оповіданні Марії Деньшикової «Містика 1748» Марія зустрічає в аеропорті випадкового знайомого Олега, який помилився телефонним номером і попросив дівчину зустріти його літак з Італії. Знайомство завершилося весіллям.

Студентка, яка є головною героїнею оповідання Катерини Лур'є «Таємні стосунки», розшукує в німецьких архівах сліди таємничої коханої Петра І. Розлучившись із колишнім коханим Павлом, який ревнував її до науки, героїня випадково знайомиться з поліцейським Олегом, який виявився російським репатріантом. Низку збігів завершує знахідка бронзової таблички від годинника, що зберігалася в родині Олега: за сімейною легендою, цей годинник подарував його прабабусі Петро І. Марія фон Шварцфестунг виявляється саме тією коханою царя, ім'я якої прагнула встановити героїня. Олег робить шлюбну пропозицію дівчині, повертається разом з нею до Росії.

Слід зазначити, що фінал кожної з історій досить традиційний: випадкова зустріч героїв веде до роману, кохання, весілля й сімейного щастя. Цікаво, що головні героїні в пошуках Принца часто спираються на езотеричні вчення, намагаючись передбачити долю у збігах чисел, різноманітних ворожіннях, віщих снах («Нумерологія везіння» Олени Савицької, «Вища математика» Лори Білоїван), прорахувати код фортуни за допомогою всіх тонкощів сучасної психології (наприклад, в оповіданні Діани Рєзнікової «Страхіття і щастя аналітика»). Проте більшість таких спроб керувати долею виявляються невдалими. На думку авторів оповідок, життя насправді набагато непередбачуваніше, готує сюрпризи для героїні, і багато подій видаються фантастичними й неправдоподібними («Сомноу случилось то, что случается один раз на миллион. Я вытасила свой счастливый билет», – розмірковує героїня оповідання «Страхіття і щастя аналітика» [6, с. 52]). Не дивно, що спочатку доленосні події здаються абсурдними, а то й моторошними, а Принц виникає на шляху героїні в образі ворожого, незрозумілого чоловіка, чужої істоти: «самозакоханий індик», «монстр», злий німець-поліцейський та ін.

Також і назви оповідань, насичені лексикою на кшталт «доля», «містика», «везіння», «збіг обставин», «диво». Дівчатам, юним і не дуже, як можна зробити висновок з текстів, не варто грати з долею, намагатися вгадати її, наблизити своє щастя. Треба просто віддатися на волю провидіння, яке, за казковою логікою, обов'язково подарує зустріч з Принцем. Щастя для героїні пов'язане з очікуванням Дива, яке розуміється як Диво взаємного кохання. «Чарівність» описаних ситуацій у деяких текстах підкріплено відповідним хронотопом: магія новорічних свят, наприклад, у оповіданнях Наталії Шумак «Руда і Піночет або Новорічні дива», Олени Скорінової «Чорна Муся».

Як слушно вказує О. Вайнштейн, для «рожевого роману» архетипною є казка про Попелюшку [3]. Ця теза повністю відповідає оповіданням у жіночих глянцеви

лах. Можна сказати, що кожна любовна історія зі збірки «Коктейль Cosmopolitan» – це сучасна варіація на тему чарівної казки, де весілля – обов'язковий фінал. Фантастичними помічниками й дарувальниками («Фея-хрещена») виступають подруги, друзі й колеги головної героїні. Іноді в оповіданнях фігурують чарівні предмети: фікус, сукня, шкаф, автівка, годинник. Асоціації з казкою й казковими персонажами виникають майже в кожному тексті: «А тот вечер был сказочный. Я – принцесса, он – принц, да и только» [6, с. 35], «Он был не просто мужчиной мечты. Он был моей любовью. А еще – хозяином этого бала» [6, с. 40], «Олег казался воплощением женской мечты о настоящем мужчине: цветы, рестораны, клубы, театры... Я будто попала в сказку» [6, с. 67], «Мое больное воображение рисовало мне прекрасную принцессу, заточенную в башню. На нее наложено заклятие в виде уродства, и только отважный принц может ее освободить и т. д. и т. п.» [6, с. 73], «К концу экскурсии я поняла, что Кирилл не кто иной, как сказочный принц с собственным замком, преданной свитой и острой нуждой в принцессе» [6, с. 42]. Як і належить Попелюшці, героїня оповідань скромна, самотня, часто ображена (колишнім коханим, злим начальником), може бути навіть зачаклована (в оповіданні Катерини Сустанової «Чип, Дейл і я» рука героїні спотворена після нещасного випадку). Але дівчина володіє неоціненними якостями: добротою, чуйністю, працелюбністю, розумом, винахідливістю, за що обов'язково повинна існувати казкова винагорода: кохання і щастя.

Незважаючи на те, що автори оповідань, дотримуючись сюжетної канви чарівної казки, дарують своїм героїням патріархальний фінал (жінка реалізує себе як кохана й дружина), в аналізованих текстах помітні зміни традиційної формули, навіяні сучасністю. Попелюшка нашого часу, крім любові, палко віддається праці, кар'єрі, науці. Професійний успіх часто йде поруч з особистим щастям. І навіть більше того: Принц в ідеалі має оцінити й ділові якості коханої (в оповіданні «Страхіття і щастя аналітика» Кирило, директор відділу фінансової аналітики великої корпорації, широко захоплюється не лише кмітливістю героїні, але й економічною теорією, яку вона розробила). Якщо Принц ревнує Принцесу до роботи («Таємні стосунки»), то неодмінно стає Ексом, колишнім.

У рідкісних випадках у любовних історіях жіноче щастя розуміється як успіх у бізнесі (первинно), а згодом уже й у особистому житті. Показовим є оповідання «Зворотній бік бенінського ананасу» Ольги Блинкової, де щастя забезпечується традиційно буржуазними вміннями: спритністю, підприємливістю, енергією. Завезена чоловіком до Беніну і покинута ним напризволяще, Маша, зрозумівши, що перетворюється на дешеву робочу силу на плантаціях ананасів, «развила кипучую деятельность»: вивчила бухгалтерський облік, зміцнила й удосконалила справу, викупила в чоловіка маєток, забезпечила гідне життя матері, вигідно працевлаштувала подругу Світлану у сфері торгівлі, і разом з тим вирішила проблему особистого щастя: розлучилася зі зрадливим чоловіком, вийшла за італійця й народила йому дочок. Цікаво, що коротке повідомлення про особисті й сімейні успіхи фактично витіснено на периферію сюжету, а головний акцент зроблено на ділових якостях Маші, її професійній реалізованості.

Порівнюючи уявлення про жіноче щастя в тексті журналу «Cosmopolitan» і в «любовних історіях», надрукованих у ньому, можна дійти висновку, що в останніх, за рідкісними винятками, репрезентовано патріархальний рецепт досягнення щастя, який співвідноситься з жанровими традиціями дамського роману, чарівної казки. Однак магистральний дискурс журналу, пов'язаний з пропагандою цінностей емансипації, особистої незалежності, активності та самостійності жінки, усе ж накладає відбиток на зміст журнальних оповідань, підвищуючи в ньому значущість професійної сфери життя героїні. Якщо більшість публікацій у «Cosmopolitan» співвідноситься з реальністю, розповідає про дійсність сучасної жінки, то «любовні історії» можна охарактеризувати як «жіночі мрії» про щастя, міцно пов'язані з уявленнями про Кохання та Родину.

Т. Максимова слушно зауважила, що в жіночому журналі співіснують два просторові плани: буденно-рутинний і «позабуденний» як ідеалізований «Інший простір» (мор-

ське узбережжя, курортне містечко, сяючий мегаполіс), який переносить читачок у світ колективних фантазій [7, с. 113–114]. На нашу думку, до цього «іншого простору» можна віднести світ журнальних історій як територію Любовної Ілюзії. І якщо цінності емансипації асоціюються з простором реальності, де жінці-читачці насправді доводиться виживати в міських джунглях, будувати кар'єру, дбати про своє здоров'я, то в уявному просторі Мрії діють правила й закони Романтики та Казки, де читачка повертається до патріархальної ролі Коханої і Щасливої Дружини.

Історія Попелюшки щоразу повторюється в оповіданнях, зібраних у збірку «Метод Айседори» Наталі Нікішиної. Серед 22-х історій багато переспівів казкових і літературних сюжетів, а героїні оповідань асоціюються зі Снігуронькою, Кармен, Сплячою Красунею, Ассоль, Галатеєю. Головна історія підтримує домінування романтичної мрії над реальністю: «Киса – маленькая пухлая шатенка. Но Кисин муж свято убежден, что вот уже три года состоит в законном и завидном браке с длинноногой высокой блондинкой» [8, с. 165]. Методом перетворення мрії в дійсність володіла подруга Киси, яка у світі власної уяви постає прекрасною Айседорою, чарівною та звабливою Дамою з вишого світу. Формули самонавіювання впливають і на саму дівчину, і на оточуючих її чоловіків, яких не можна ображати правдою. «Інша реальність» стає переконливішою за очевидне: «Так началась ее новая жизнь. Уже через день Киса с грацией молодого слоненка задираала ножку и нагло утверждала, что для ее французской ступни невозможно подобрать туфли... Она беззастенчиво врала, что ее турецкое платье куплено в Испании и привезено для нее специально. А самое главное, она, Клавдия Алексеевна Кисина, прекратила открывать на себя глаза мужчинам. Теперь она старалась их прикрыть легким касанием теплой ладонки: «Ах, мои непокорные кудри...», «Когда у женщины такая нежная кожа, как у меня...», «Тот мой поклонник, что застрелился...». Все эти и еще сотня подобных фраз вытеснили из ее лексикона непреложные «если честно» и железобетонные «по правде сказать». Вы не поверите, но уже через два месяца Киса вышла замуж. И ее муж уверен, что его жена – высокая длинноногая блондинка. Киса тоже в этом уверена» [8, с. 170]. Як стверджує Т. Гундорова, «у ...красивій реальності людина не переживає відчуження, оскільки кітч – мистецтво симуляції, воно перекриває реальність своїми образами та відображає передусім бажане, а не справжнє» [4, с. 21].

В оповіданні «Метод Айседори» можна побачити принципи створення гламурного стилю, так званий «тюнінг реальності», коли уявний світ постає як безпроблемний [10]. «Гламур – найвищий, розріджений, променистий, ефірний, позамежовий стан буття. У гламурі громадянин, а тим паче громадянка вже не сіє, не жне, не збирає в житниці. Усе в ній гармонія, усе диво... У гламурі немає заплаканих очей, зашморганого носа, смутку, відчаю, зневаги, відповідальності, тривоги за родичів, зрештою, немає смерті, у кращому випадку – “невмируша легенда”», – пише Тетяна Толстая в статті «Я планов наших люблю гламурье...» (1998) [11]. Відзначимо спорідненість принципу «огламування» (естетизації) життя з популярними телевізійними проектами на кшталт «Фабрики краси», де пересічних і навіть відверто негарних жіночок перетворюють на клони голівудських дів. Відмінність полягає хіба в тому, що «метод Айседори» був суто словесним і не потребував залучення до справи пластичних хірургів, дорогих стоматологів чи іменитих стилістів і дизайнерів.

Так само, як і в історіях збірника «Коктейль Cosmopolitan», в оповіданнях Наталії Нікішиної обігрується тема щасливого випадку, непередбаченого збігу обставин. Дівчина Стася, захоплена читанням фентезі, не може і не хоче шукати собі пару, однак, випадково зустрівшись із автором улюблених романів, Сергієм Чередіним, переконується, що дійсність може бути краща за літературу («Принцеса-шипшина»). Студент-винахідник Льонечка Нікодимов наполегливо шукає наречену-мільйонерку на своєму курсі і, за щасливим збігом обставин, закохується та одружується саме з нею, найнеприкметнішою, але працелюбною дівчиною («Одруження Нікодимова»). Афанасій, шеф-кухар і власник кількох ресторанів, зустрівши чарівну незнайомку (ідеальну, з її слів, домогосподарку й блискучу кулінарку), якій він представився екстремальним

мандрівником, через кілька місяців раптово впізнає омріяну дівчину в новій сусідці, у якій пригоріла їжа на плиті («О, Генрі, ти безсмертний!»). Щастя обіцяно героям і героїням, які вміють вірно любити та віддано чекати: кілька історій будуються за схемою: «випадкова зустріч – блискавичний роман – розлука без надії – знов раптова зустріч, тепер уже назавжди» («Дівчина з пташками», «Діти капітана Гріна», «Шоу продовжується»). Героїв може розділяти вік, країна, соціальний статус: чоловік переважно немолодий, досвідчений, має власну справу, а дівчина молодша, хоч і не зовсім юна, наївна, безпорадна, самотня й сентиментальна. Взаємному щастю можуть заважати зла мати, суперниця, заздрісна подруга. Але справжня любов долає всі перешкоди й вирішує всі проблеми.

Фінал історій завжди щасливий, хоча картина весілля може безпосередньо й не змальовуватися: «Оставим любителям сериалов подробности стремительной свадьбы, а ценителям постной морали прогнозы бытовых неурядиц... Посмотрим туда, где на скамеечке под тенистым каштаном сидит невидимый миру классик журнального рассказа и призывно машет нам рукой. Видимо, он нашел еще кого-то, кто любит, мечтает и живет. Впрочем, как и мы с вами тоже» [8, с. 37]. Журнальні оповідання аналізованих збірок утілюють у своїх сюжетах «глянцева» життєву настанову: «принципова відсутність проблем, які неможливо вирішити. Головне – позитивний і технологічний підхід плюс цілеспрямованість» [10], підтвердженням чому є стереотипні хепі-енди в кожній історії.

1. Березин В. Лавбургер как он есть: самое сокровенное знание [Електронний ресурс] / Владимир Березин. – Режим доступу: <http://www.postman.ru/~column/berezin.htm>.
2. Бочарова О. Формула женского счастья. Заметки о женском любовном романе / Ольга Бочарова // Новое литературное обозрение. – 1996. – № 22. – С. 292–302.
3. Вайнштейн О. Розовый роман как машина желаний / Ольга Вайнштейн // Новое литературное обозрение. – 1997. – № 22. – С. 303–331.
4. Гундорова Т. Кітч і Література. Травестії / Тамара Гундорова. – К. : Факт, 2008. – 284 с. – (Серія «Висока полниця»).
5. Давыдов Д. Меж улицей безъязыкой и Кастальским ключом (наивная словесность как историко-типологическая проблема) [Електронний ресурс] / Данила Давыдов // Новое литературное обозрение. – 2003. – № 59. – Режим доступу : <http://magazines.russ.ru/nlo/2003/59/dav5.html>.
6. Коктейль Cosmopolitan / сост. Э. Чаландзия. – М. : Фэшн Букс, 2007. – 304 с.
7. Максимова Т. Женские романы и журналы на фоне постмодернистского пейзажа, или «каждая маленькая девочка мечтает о большой любви» / Татьяна Максимова // Потолок пола : сб. науч. и публицист. статей / под ред. Т. В. Барчуновой. – Новосибирск, 1998. – С. 91–128.
8. Никишина Н. Метод Айседоры / Наталья Никишина. – К. : Новый друк, 2005. – 240 с.
9. Образ современной женщины в глянцевых журналах (на примере журналов «Cosmopolitan» и «Glamour») [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.free-lance.ru/users/littlemarusya/upload/f_481ed3ec542c7.doc.
10. Ромах О. В., Слепцова А. А. Содержание и структура глянцевых журналов [Електронний ресурс] / О. В. Ромах, А. А. Слепцова // Электронное научное издание «Аналитика культурологии». – 1 июля 2009 года. – Режим доступу: <http://analiculturolog.ru/old/index.php?module=subjects&func=viewpage&pageid=664>.
11. Толстая Т. Я планов наших люблю гламурё [Електронний ресурс] / Татьяна Толстая. – Режим доступу : http://scripts.online.ru/misc/news/98/09/10_229.htm.